

מסכת נדרים דף לט.

• משנה (דף לח):

המודר הנאה מחבירו, ונכנס לבקרו,
עומד, אבל לא יושב,
ומרפאו רפואת נפש, אבל לא רפואת ממון

• קושית הגמרא (דף לט.):

נכנס לבקרו, במאי עסקינן,	
אפילו יושב נמי מותר, דעומד מאי טעמא שרית ליה, משום דמבקר, מצוה דנפשיה עביד, ונהי דחולה מתהני ממילא, שרי, וכיון שכן, אפילו יושב נמי אית לך למישרי מהאי טעמא?	אי בשנכסי מבקר אסורין על חולה (מדיר) (מודר)
אפילו עומד נמי אסור, שהרי נהנה בדריסת הרגל, ומשום מצוה לית ליה לאתהנווי מאיסורא, וכיון שכן, אפילו עומד נמי אסור?	ואי בשנכסי חולה אסורין על המבקר, (מדיר) (מודר)

• אמר שמואל...

לעולם בשנכסי מבקר (מדיר) אסורין על החולה (מודר), והמדיר מצוה קעביד, וחולה ממילא מתהני,	
דמדינא אסור ליקח שכר על העמידה, דמצוה קעביד (שכתבו התוספות כיון דמצוה הוא ויש לו לעשות בחנם, וכן כתב הרא"ש דנראה כמבזה מצות ביקור, משא"כ בישיבה מותר ליקח שכר טרחו ובוטול מלאכתו),	
ולענין ישיבה, יש מקומות שנוטלין שכר, כיון דמדינא מותר ליקח שכר, משום דמצות ביקור די לה בעמידה, ויש מקומות שאין נוטלין שכר אפילו על הישיבה, שאע"פ שהוא מותר, החמירו על עצמן כדי שלא יבואו ליטול שכר על העמידה	
וקמ"ל דאף במקום שנוטלין שכר, דוקא על הישיבה יכול ליקח שכר, ולכן לא מבקרו יושב, דכשאינו נוטל ממנו כלום, נמצא מהנהו, אבל על העמידה אסור ליקח שכר, ולכן מבקרו עומד, שאינו מהנהו,	ואה"נ במקומות שהחמירו על עצמן ואין נוטלין שכר אף על הישיבה, מותר לבקרו בין עומד ובין יושב, דישיבה נמי לדידהו מצוה, אלא דמשנתנו מיירי בכל דוכתי, ואפילו במקום שנוטלין שכר על הישיבה, שאסור לבקרו יושב, ולכן תנא סתם מבקרו עומד ולא יושב
ואיבע"א אפילו במקומות שאין נוטלין שכר על הישיבה, אסור לבקרו יושב, ומתניתין בכל דוכתי קאמר "אבל לא יושב", וכמו דאמר ר' שמעון בן אליקים (דף מב: בענין אחר) גזירה שמא ישהא בעמידה, הכא נמי י"ל גזירה שמא ישהא בישיבה, ונהי דבמקום שאין נוטלין שכר על הישיבה, מדינא בין עומד ובין יושב שרי, אפילו הכי גזרינן שמא ישהא בישיבה יותר מכדי הצורך, (ובישיבה יותר מכדי הצורך בכולהו דוכתי מקבלין שכר, ולכן נחשבת מהנהו)	
אבל בעמידה (בעניינו שמבקרו עומד) לא גזרינן שמא ישהא, דכיון שאתה מצריכו לעמוד, אית ליה היכירא	

מסכת נדרים דף לט.

• סיכום

מקומות שנוטלין שכר לשיבה, אבל לא לעמידה		מקומות שאין נוטלין שכר אפילו בשיבה		המודר הנאה מחבירו
יושב	עומד	יושב (1)	עומד	מבקר
אסור	מותר	מותר	מותר	שמואל
אסור	מותר	אסור	מותר	ואיבעית אימא
(1) לשמואל מותר לבקר יושב, כיון שאינו נוטל שכר, לאו הנאת ממון היא, אבל לאיבעית אימא, אסור לבקר יושב, גזירה שמא ישהא יותר מכדי צורך, וזה ודאי אסור				

• סיכום

עמידה	ישיבה	ישיבה יותר מכדי צורך
בכל מקומות אין נוטלין שכר	יש מקומות שנוטלין שכר, ויש מקומות שאין נוטלין שכר	בכל מקומות נוטלין שכר

• סיכום

משנה - המודר הנאה מחבירו, ונכנס לבקר	עומד	ולא יושב
שמואל	בכל דוכתי מותר	במקומות שנוטלין שכר על הישיבה, אסור אבל במקומות שאין נוטלין שכר, מותר
ואיבעית אימא	בכל דוכתי מותר	בכל דוכתי אסור לישב

מסכת נדרים דף לט.

• עולא אמר...

קושית הגמרא - נכנס לבקר, במאי עסקינן,	
אי בשנכסי מבקר אסורין על חולה (מדיר) (מודר)	אפילו יושב נמי מותר, דעומד מותר משום דמבקר מצוה דנפשיה עבד, ונהי דחולה מתהני ממילא, שרי, וכיון שכן, אפילו יושב נמי אית לך למישרי?
ואי בשנכסי חולה אסורין על המבקר, (מדיר) (מודר)	אפילו עומד נמי אסור, שהרי נהנה בדריסת הרגל, ומשום מצוה לית ליה לאתהנוי מאיסורא, וכיון שכן, אפילו עומד נמי אסור?
תירוצים של הגמרא	
1. שמואל	לעולם בשנכסי מבקר אסורין על החולה, ובמקום שנוטלין שכר על הישיבה (ולכן מהנהו אם אינו נוטל שכר, ולכן אסור), ואין נוטלין שכר על העמידה, ולכן מצוה דנפשיה קעביד, וחולה מתהני ממילא ומותר
2. עולא	לעולם בשנכסי חולה אסורין על המבקר, אלא דמותר לבקר בעמידה, דיש אומדנא דמסתמא חולה כי אדריה למבקר, לא אדריה במילתא דצריכא ליה כי הכא, שהחולה נהנה ממנו בביקורו, אבל יושב לא, כיון דאפשר בעמידה

• מיתיבי...

חלה הוא, נכנס לבקר, חלה בנו, שואלו בשוק	
בשלמא לעולא דאמר בשנכסי חולה אסורין על המבקר, ויש כאן הנאת המבקר של דריסת הרגל, היינו דשאני בין הוא לבנו, דחלה הוא נכנס לבקר משום דמסתמא מן חיותיה לא אדריה, וחלה בנו, שואלו בשוק, אבל אינו מותר ליכנס לביתו, דאפשר דאפילו מן חיותיה דבריה אדריה,	אלא לשמואל דאמר בשנכסי מבקר אסורין על החולה, מאי שנא הוא, ומאי שנא בנו, דאדרבה, בבנו שרי טפי, שאינו מודר ממנו, ואי מודר נמי מבנו, מאי שנא הוא ומאי שנא בנו, בתרוייהו אית לן למימר נכנס לבקר עומד?

מסכת נדרים דף לט.

• אמר לך שמואל...

אמר לך שמואל, אין,	ואמינא נמי טפי מינך
<u>ודאי ברייתא</u> דחלה הוא, נכנס לבקרו, חלה בנו, שואלו בשוק, <u>מתוקמא בשנכסי חולה אסורין על המבקר,</u> <u>דמודינא בטעמא דידך דמסתמא מחיותיה לא אדריה,</u> ואפשר דמן חיותא דבריה אדריה, ולכן יש חילוק בין הוא לבנו,	דאפילו משיבה לא אדריה, ומותר לבקרו בין עומד ובין יושב, ומשום הכי לא מצינא לאוקמי <u>מתניתין</u> כדמוקמית לה, דהיינו בנכסי חולה אסורין על המבקר, <u>דאי הכי אפילו יושב נמי שרי,</u> דישיבה נמי דמבקר חיותיה דחולה הוא, ולא אדריה, <u>ולכן מוקמינן מתניתין בשנכסי מבקר אסורין על החולה,</u> אלא דמותר לבקרו עומד, כיון דמצוה דנפשיה קעביד

• סיכום אליבא דשמואל

משנה - מבקרו עומד אבל לא יושב	ברייתא - חלה הוא נכנס לבקרו, חלה בנו שואלו בשוק
<u>בשנכסי מבקר אסורין על החולה,</u> ולכן בעומד, מצוה דנפשיה קעביד, וחולה מתהני ממילא ומותר, אבל לא מבקרו יושב, דכשאינו נוטל ממנו כלום, נמצא מהנהו	<u>בשנכסי חולה אסורין על המבקר,</u> <u>דמודה לטעמא דעולא דמסתמא מחיותיה לא אדריה,</u> אלא דאפשר דמן חיותא דבריה אדריה, <u>ולכן יש חילוק בין הוא לבנו,</u>
<u>ולכא למימר</u> בשנכסי חולה אסורין על המבקר, ומשום אומדנא דמחיותיה לא אדריה, <u>דאי הכי, אפילו יושב נמי שרי,</u> דלא אדריה נמי על ישיבה, אלא לאו שמע מינה דבשנכסי מבקר אסורין על החולה	<u>ולכא למימר</u> בשנכסי מבקר אסורין על החולה, <u>דמאי שנא הוא, ומאי שנא בנו, דאדרבה,</u> בבנו שרי טפי, שאינו מודר ממנו, <u>ואי מודר נמי מבנו,</u> מאי שנא הוא ומאי שנא בנו, <u>בתרוייהו אית לן למימר נכנס לבקרו עומד?</u>

• סיכום

	משנה - מבקרו עומד אבל לא יושב	ברייתא - מבקר אותו, אבל לא בנו	אומדנא דמחיותיה לא אדריה...
שמואל	בשנכסי מבקר אסורין על החולה	בשנכסי חולה אסורין על המבקר	אפילו משיבה לא אדריה
עולא	בשנכסי חולה אסורין על המבקר	בשנכסי חולה אסורין על המבקר	מעמידה לא אדריה, אבל משיבה אדריה

מסכת נדרים דף לט

- דברי הר"ן - ולענין הלכה...

ולענין הלכה קיימא לן כשמואל,
דכיון דרבא מפרש מילתיה ואמר דמתניתין דיקא ליה הכי, הלכתא כוותיה, הלכך בשנכסי חולה אסורין על המבקר, נכנס לבקרו אפילו יושב, דישיבה נמי חיותיה דחולה הוא, ולא אדריה, דבהכי נחא ליה, אבל חלה בנו, לא יכנס לביתו כלל, אלא שואלו בשוק
ומיהו דוקא היכא דאדריה חולה למבקר, דאומדן דעתא הוא דמן חיותא לא אדריה,
אבל היכא שהמבקר אסר על עצמו נכסיו של חולה, לא יכנס לביתו כלל, דבכי האי גוונא ליכא אומדנא, ולכן

- המשך בדברי הר"ן בענין נכסי חולה אסורין על המבקר...

נכסי חולה אסורין על המבקר	
מבקר אסר על עצמו נכסיו של חולה	אדריה חולה למבקר
לא יכנס לביתו כלל, דאסר לו ליהנות מדריסת הרגל, דבכי האי גוונא שהמבקר אסר על עצמו, ליכא אומדנא	מבקרו אפילו יושב, דאומדנא דלא אדריה לחיותיה, וישיבה נמי חיותיה דחולה היא

- המשך בדברי הר"ן בענין נכסי מבקר אסורין על החולה...

נכסי מבקר אסורין על החולה		
נכנס לבקרו,	עומד	יושב
ולא יהיב ליה מידי	<u>מותר</u> , דמחוייב לעשות בחנם, ומצוה דיליה קעביד, ואידך ממילא קא מתהני	<u>אסור</u> , ואפילו במקומות שמחמירין על עצמן שלא ליטול שכר אפילו על הישיבה, משום גזירה שמא ישהא בישיבה (כמו האבע"א)
ויהיב ליה מידי	<u>אסור</u> , כיון שהוא מהנהו ממש מיד ליד, ולא גרמא היא,	
והיינו דתנן לקמן בפרקין, המודר הנאה מחבירו, ואין לו מה יאכל, הולך אצל חנוני הרגיל אצלו ויאמר לו וכו', וכן היו מהלכים בדרך ואין לו מה יאכל, נותן על גבי הסלע, דוקא בכה"ג שרי, אבל מידו לידו, לא, ואע"ג דמצוה קעביד, וטעמא דמילתא כדאמרין דדוקא הנאה דממילא שריא במקום מצוה, אבל הנאה דבידים, לא		

מסכת נדרים דף לט:

• אמר ריש לקיש...

רמז לבקור חולין מן התורה מנין, שנאמר,	
"אם-כמות כל-האדם ימתון אלה"	שעדת קרח ימותו באופן הרגיל, שהן חולים ומוטלים בעריסתן,
"ופקדת כל-האדם יפקד עליהם"	ובני אדם מבקרים אותן, שמכיריו של החולה זוכרים אותו ומבקרים אותו
"לא ה' שלחני"	אם ימותו באופן הרגיל, אז הבריות אומרים דלא ה' שלחני

• דרש רבא...

"אם בריאה יברא", וקשה, "אם בריאה" משמע שכבר נברא, אבל "יברא ה'" משמע שלא נברא, אלא הכי קאמר,	
"אם בריאה"	אם כבר נברא גיהנם, מוטב,
"יברא ה'..."	ואם לאו, שעדיין לא נברא, יברא ה' כדי להעניש עדת קרח
קושית הגמרא - איך מסופק רבא אם נברא גיהנם, והא תניא שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם, וחד מהם גיהנם?	
אלא הכי קאמר,	
"אם בריאה"	אם נברא לגיהנם פה, מוטב,
"יברא ה'..."	ואם לאו, יברא ה' את הפתח עכשיו
קושית הגמרא - איך מסופק רבא אם נברא הפה, והא כתיב "אין כל חדש תחת השמש", וא"כ לא יתכן שלא נברא הפה בבריאת העולם?	
אלא הכי קאמר,	
"אם בריאה"	אם נברא הפה קרוב לכאן, מוטב,
"יברא ה'..."	ואם אין הפה קרוב לכאן, יקריב ה' הפה לכאן (ואין זה בכלל "אין כל חדש")

• בענין הברייתא של שבעה דברים...

תניא, -שבעה דברים נבראו (שעלו במחשבה להבראות) קודם שנברא העולם ואלו הן,	
1. תורה	"ה קנני ראשית דרכו וגו'", התורה כביכול מדברת ואומרת שה' קנה (ברא) אותו לפני שברא את העולם
2. תשובה	"בטרם הרים ילדו ותחולל... תשב אנוש עד דכא ותאמר שוב בני אדם"
3. גן עדן	"ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם...", ומילת מקדם משמע קודם
4. גיהנם	"כי ערוך מאתמול תפתה", ותפתה הוא כנוי לגיהנם, ומאתמול משמע מקודם
5. כסא הכבוד	"נכון כסאך מאז"
6. בית המקדש	"כסא כבוד מרום, מראשון מקום מקדשנו"
7. שמו של משיח	"יהי שמו לעולם לפני שמש ינון שמו", שלפני בריאת השמש כבר היה קיים שמו של משיח, שהוא "ינון"

מסכת נדרים דף לט:

- דרש רבא, ואמרי לה אמר ר' יצחק...

מאי דכתיב, "שמש ירח עמד זבלה",	לאור חציך יהלכו לנגה ברכ חניתך
מה מבקשים השמש וירח במקום הנקרא "זבול", שאינו מקומם, דהא קבועים הם ב"רקיע", כדכתיב "ויתן אותם אלקים ברקיע", וזבול הוא למעלה מרקיע?	
אלא מלמד שעלו שמש וירח מרקיע לזבול, ואמרו לפניו, רבש"ע, אם אתה עושה דין לבן עמרם ומעניש את קרח, נמשיך להאיר לעולם, ואם לאו, אין אנו מאירין מכאן ואילך	באותה שעה ירה בהן הקב"ה חצים וחניתות, כדי שיצאו ויאירו, וכך אמר להם, בכל יום ויום משתחווים לכם, ואתם מאירים, בכבודי לא מחיתם, בכבוד בשר ודם מחיתם!! ובכל יום ויום יורין בהן חצין וחניתות, ומאירים, שנאמר "לאור חציך יהלכו"

- תניא, ביקור חולים אין לה שיעור...

מאי "אין לה שיעור"?	
סבר רב יוסף למימר	אין שיעור למתן שכרה
קושית הגמרא - א"ל אביי, וכל מצוות מי יש שיעור למתן שכרו, הא תנן, הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה, שאין אתה יודע מתן שכר של מצוות, וא"כ כל המצוות אין להם שיעור?	
אביי	אפילו גדול אצל הקטן
רבא	אפילו מאה פעמים ביום

- אמר רבי אחא בר חנינא...

אמר רבי אחא בר חנינא, כל המבקר חולה, נוטל אחד מששים בצערו	
אמרו לו, אם כן, הרי יש לנו עצה לרפא כל חולה, שיכנסו ששים בני אדם לבקרו, ויעמידוהו מחליו?	אמר להן, אין המבקר נוטל מן החולי אלא כעשורייטא דבי רבי (1), ועוד צריך להיות בבן גילו שנוולד המבקר במזלו של חולה
(1) דתניא, רבי אומר, בת הניזונת מנכסי אחין, נוטלת עישור נכסים, אמרו לו לרבי, לדברך מי שיש לו עשר בנות וכן, אין לבן במקום בנות כלום, אמר להן, ראשונה נוטלת עישור נכסים, שניה נוטלת עישור רק במה ששירה, שלישית גם היא נוטלת עישור רק במה ששירה, ואחר כך מצרפות הן את חלקיהן כאחד, וחוזרות וחולקות בשוה את כל מה שקבלו, שכיון שבבת אחת באו ליטול, אינו בדין שיהא חלקן של ראשונות יותר מן האחרונות	
וכן נמי הכא, כל אחד מן המבקרים נוטל אחד מששים מן החולי שנשאר לחולה אחר שבקרו אותו שלפניו	

If you would like the shakla vetarya summaries emailed directly to you (before it is posted on the website), or to give feedback, please email blumenfeldyaakov@gmail.com.